

işbirliği konusunda kendi anlayışı, farklı bakış açıları ve jeopolitik konumları olması sebebiyle doğaldır. Zamanla bu farklılıklar azalarak işbirliği sürecinde ivme kazanıldığı görülmekteyse de, mevcut potansiyele göre henüz istenen seviyede değildir.

Türk cumhuriyetlerinin bağımsızlığının 25. yılı vesilesiyle hazırlanan bu kitabın Türk dünyasını yakından tanımak, gelişmeleri anlamak isteyenler ve karar vericiler için yararlı olacağına inanıyoruz. Bu tür eserlerin geçmişini değerlendirerek geleceğe emin adımlarla yürüme açısından yol gösterici olacağı şüphesizdir. Bu çalışmayı destekleyerek yayınlanmasını sağlayan Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB)'ne ve katkıda bulunanlara teşekkür ediyoruz.

Editörler

Azerbaycan

012412

AZERBAJYCAN CUMHURİYETİ

Prof. Dr. Nesrin Sarıahmetoğlu*

Prof. Dr. Okan Yeşilot**

Güney Kafkasya milletleri içinde Azerbaycan Türkleri sadece nüfus itibariyle çoğunlukta olmalarıyla değil, Ermeni ve Gürcülerden farklı olarak Yakın Doğu'nun komşu ülkeleri İran ve Türkiye ile etnik, dil, kültür ve dinî bağlarla sahip olmalarıyla da özel bir konumdadır. Bölgesel birlik fikri Güney Kafkasya'da çağdaş siyasi hayat kadar eskiydi. Çarlık Rusyası'nın Zakafkasya (Kafkasya ötesi/Transkafkasya) dediği yerde Gürcüler, Ermeniler ve Müslümanların yaşadığı yerleri birleştirmek fikri XX. yüzyıl başlarında ortaya atıldı. Bu fikir Ermenilerin millî yönlerinin esas temsilcisi olarak ortaya çıkan Taşnaksutyun Partisi tarafından desteklenmekteydi. Azerbaycan'ın en büyük siyasi grubu Musavat da federalist parti kimliği ile Azerbaycan halkının güvenliği için mümkün olan en iyi yolu arıyordu. Çarlık Rusya devrinde yaşanan sıkıntılar bölgenin kimliğini etkilerken Bolşevik İhtilali ve SSCB'nin kuruluşu Azerbaycan için hem toprak kaybı ile sonuçlandı hem de sistemin oluşturduğu yeni bir devin başlangıcını oluşturdu. 90'lı yılların başında Sovyet İmparatorluğu'nun çöküşü, Sovyet yıllarında halkların dostluğu adıyla dondurulan problemler Ermeniler ve Azerbaycan Türkleri arasında etnik mücadeleleri, baskıları ve problemlerin yeniden ortaya çıkmasını hızlandırdı.

Bu sırada milletlerarası farklılıkları azaltmak için halk mübadelesi yapıldı. Azerbaycan Türkleri ve Ermeniler artık aynı şehirlerde yaşamıyorlardı. Ocak 1990'da veya daha önce 1918 ve hatta 1905'te şehirlerde meydana gelen ve gelecek nesillerin hatıralarında derin izler bırakan kitlesel baskı ve zulmün bir daha meydana gelmesi engellendi. Bu şehirler artık çok milletli olma özelliğini kaybetti.

1990'lı yılların başında ise SSCB'nin dağılmasını engellemek amacıyla 19-21 Ağustos 1991'de Moskova'da bir darbeye teşebbüs edildi. "Ağustos Darbesi" adıyla bilinen bu darbe demokratik eğilimlerin güç kazanması, halkın tabandan bir direniş göstermesi vb. sebepler yüzünden başarısız oldu.

* Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

** Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi